

TIM MARSHALL

**PRIZONIERI
GEOGRAFIEI
LUMEA NOASTRĂ
EXPLICATĂ
ÎN 12 HÄRTI
SIMPLE**

Traducere de Petru Iamandi
Illustrații de Grace Easton și Jessica Smith

Text adaptat împreună cu Emily Hawkins și Pippa Crane

CUPRINS

8 NOTA AUTORULUI

9 CE ÎNSEAMNĂ „PRIZONIERII GEOGRAFIEI”?

10 RUSIA:

Geografia

- 12 Rusia: scurtă istorie
- 14 Amenințarea gheții
- 16 Bogățiile Rusiei

18 CHINA:

Geografia

- 20 Formarea țării
- 22 De ce este atât de important Tibetul?
- 24 Stăpâni pe mare
- 25 Crearea flotei

26 SUA:

Geografia

- 28 De la o coastă la alta
- 30 Mărețul Mississippi
- 32 O superputere globală

34 CANADA:

Geografia

36 EUROPA:

Geografia

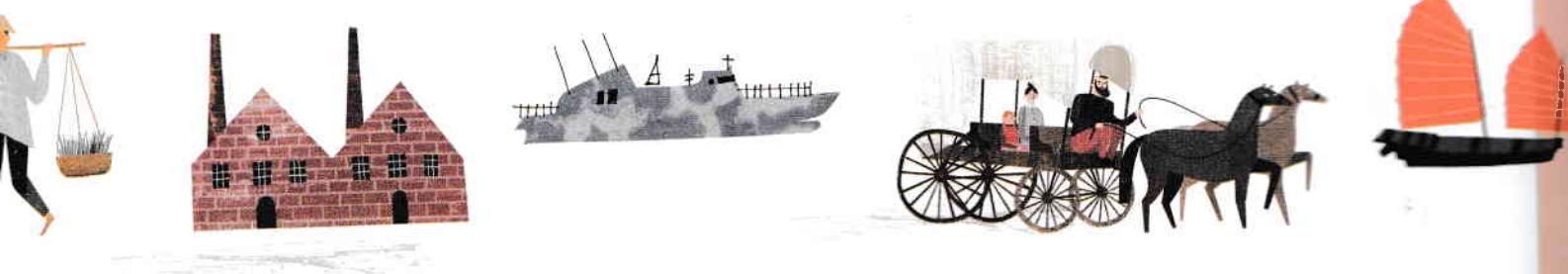
- 38 Avantajele geografiei
- 40 Revoluția industrială
- 41 Clivajul Nord-Sud
- 42 Război și pace

44 AFRICA:

Geografia

- 46 Dezavantajele geografiei
- 48 Împărțirea continentului
- 50 Africa azi

52 ORIENTUL MIJLOCIU:

Geografia

- 54 Modificarea hărților
- 56 Aurul negru

58 INDIA ȘI PAKISTAN:

Geografia

- 60 Marea dezbinare

62 COREEA ȘI JAPONIA:

Geografia

- 64 Coreea: o națiune divizată
- 65 Japonia: o națiune insulară

66 AMERICA LATINĂ:

Geografia

- 68 O legătură între oceane
- 70 Brazilia: provocările geografiei

72 AUSTRALIA:

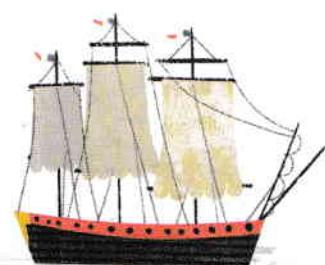
Geografia

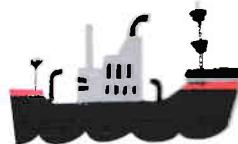
74 ARCTICA:

Geografia

- 76 Un nou război rece?

78 ÎN VIITOR

CE ÎNSEAMNĂ „PRIZONIERII GEOGRAFIEI“?

Dintotdeauna locul în care trăim a avut un impact asupra vieților noastre. A influențat războaiele, politica și societățile din întreaga lume. Este un adevăr și în ziua de azi la fel cum a fost cu mult timp în urmă, când conducătorii triburilor străvechi se refugiau în regiuni mai înalte ca să se apere mai bine. Opțiunile guvernelor, liderilor și comunităților omenești sunt uneori condiționate de fluvii, munți, deșerturi și oceane. S-ar putea spune că, adesea, națiunile sunt prizoniere ale propriei geografii, dependente de lanțurile muntoase care le înconjoară sau de accesul la cursurile de apă pentru practicarea comerțului.

Dar nu numai relieful contează – apele curgătoare și munții –, ci și clima și resursele naturale. Toate au influențat modul în care au evoluat civilizațiile de-a lungul vremii.

E drept că astăzi tehnologia ne ajută să depășim o parte dintre barierele ridicate de geografie. Datorită internetului, putem rămâne conectați la ceea ce se întâmplă în lume; transportul aerian ne permite să zburăm peste munți. În pofida acestor realizări, spațiul geografic rămâne important: dacă înțelegeți geografia fizică a Pământului, veți ajunge să înțelegeți și evenimentele care au loc în lumea ce ne înconjoară.

RUSIA: GEOGRAFIA

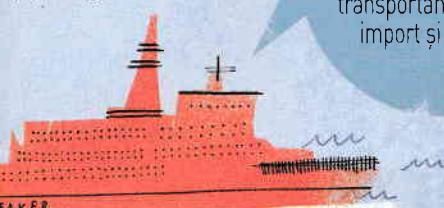
Cu o suprafață de 17 milioane de kilometri pătrați, Rusia este cea mai mare țară din lume. Este de 70 de ori mai mare decât Marea Britanie și de două ori mai mare decât SUA, are 11 fusuri orare și se învecinează cu 14 țări.

Iernile sunt foarte friguroase în Rusia. Un porturi rusești de la Cetatea Polar sunt înghețate câteva luni pe an, navele nu pot nici să intre în el sau să plece.

ceanul

Arctic

Vară, când gheata se topește, navele pot circula pe apele din nord, transportând mărfuri de import și de export.

munții
Verhoiansk

Siberia

R U S I A

IAKUTSK

cauza climei și
lui neprielnice,
ulte zone ale țării
cultura este greu de
cultivat. De multe ori,
țele de iarnă trebuie
abandonate.

lacul
Baikal

Iarna, lacul Baikal,
cel mai adânc din lume,
îngheată de la un mal la
altul. Gheata poate depăși
1 m grosime, încât pe
ea se poate merge cu
mașina!

MONGOLIA

DRUMUL SPRE RUSIA

La vest de Rusia se întinde Câmpia Nord-Europeană, care traversează Polonia sub forma unui corridor îngust, flancat de munți pe o latură și de mare pe celaltă. De la granița de est a Poloniei, câmpia se largeste, semănând cu o felie de pizza. Această întindere vastă de pământ este mai greu de apărat decât corridorul cel îngust, motiv pentru care, de-a lungul istoriei, conducătorii Rusiei au încercat să stăpânească „vârful” feliei de pizza pentru a putea proteja acest teritoriu vulnerabil.

COREEA DE NORD

Deși bogate
în resurse naturale
precum petrolul și gazele,
Siberia și Extremul Orient
sunt slab populate. Clima
este aspră, iar relieful
este dominat de păduri
și mlaștini.

Extremul Orient rus

Iakutsk este unul
din cele mai friguroase
orașe ale lumii: iarna
temperatura este în jur
de -40°C, iar uneori
scade până la -64°C.

Marea
Bering

Oceanul
Pacific

JAPONIA

VLADIVOSTOK

Marea
Japoniei

RUSIA: SCURTĂ ISTORIE

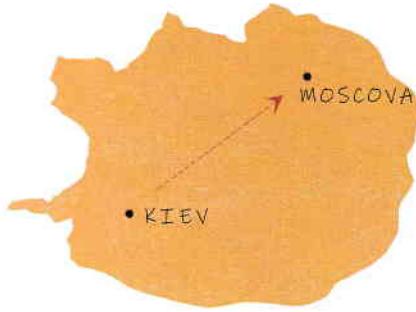
Rusia nu a fost mereu la fel de întinsă. Cea mai mare țară din lume a fost, la început, un mic grup de triburi. În timp, țara a crescut, extinzându-se în toate direcțiile și cucerindu-și vecinii. Pentru conducătorii Rusiei, stepele din vest au fost mereu motiv de îngrijorare, deoarece pe acolo țara putea fi atacată.

1 În secolul al IX-lea, mai multe triburi s-au unit într-o federație numită Rusia Kieveană, strămoșa Rusiei de azi. S-au stabilit în orașul Kiev și în imprejurimile lui, pe teritoriul actualei Ucraine.

2 De-a lungul anilor, războinici mongoli veniți călare au atacat din sud și est, încercând să-și extindă imperiul. În cele din urmă, în secolul al XIII-lea, au cucerit Rusia Kieveană.

3 Invazia mongolilor a slăbit Rusia Kieveană, iar centrul de putere s-a mutat spre est, în Marele Cneazat al Moscoviei, care este Moscova de azi. Aici relieful era plat și, prin urmare, greu de apărăt.

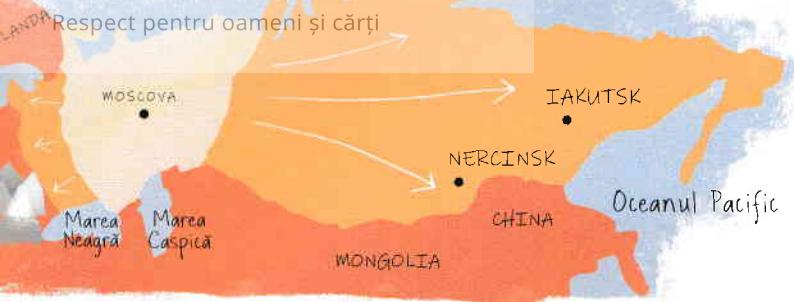

4 Nu existau nici munți și nici deșerturi care să stea în calea atacatorilor. De-a lungul istoriei, mulți conducători ruși și-au dorit ca la vest de Moscova să existe munți.

5 În 1547, Ivan cel Groaznic a devenit primul țar (împărat) al Rusiei. Ivan și-a dat seama că Rusia avea nevoie de un sistem mai bun de apărare. De aceea a început să folosească stacul ca apărare, cucerind teritoriile învecinate ca să extindă suprafața Rusiei.

6 În secolul următor, Rusia s-a extins spre est, dincolo de munții Ural și Sibire, spre sud până la Marea Caspică. Între Rusia și dușmanii ei acum existau barieră naturale: era greu să o invadze cineva dinspre mare și de peste munți. În plus, căcucerea Rusiei, orice armată invadatoare ar fi trebuit să acopere un spațiu foarte mare. Linile de aprovizionare ar fi devenit foarte lungi, încât hrana și munitionile ar ajuns greu la trupe.

7 Rusia a continuat să crească în secolul al XVIII-lea. S-a extins și mai mult în est până la Oceanul Pacific, iar în vest până la Munții Carpați, cucerind Ucraina, Lituania, Letonia și Estonia. Imperiul Rus a devenit astfel una dintre marile puteri ale Europei.

9 În 1708, Suedia a invadat Rusia, dar, într-o țară atât de mare, armata rusă s-a tot retras, distrugând recoltele și omorând animalele ca să nu cadă în mâna dușmanilor. Suedezii nu s-au putut aproviziona pe timpul iernii, încât mulți dintre ei au murit. În cele din urmă, au fost înfrânti.

11 Același lucru s-a întâmplat și în 1941, când Germania a invadat Uniunea Sovietică, o federație de republici organizată în jurul Rusiei și care înlocuise fostul Imperiu Tarist. Nemții au lansat un atac prin surprindere în timpul verii, dar n-au putut învinge complet armata sovietică. Din nou, iarna și lipsa hranei și a muniției i-au silit până la urmă să se retragă.

8 Multe țări au incercat să invadzeze Rusia dinspre vest, traversând Câmpia Nord-Europeană. Armata poloneză a ocupat Moscova între 1610 și 1612, dar a fost alungată în urma mai multor revolte.

10 Rușii au folosit aceeași tactică în 1812, când au fost invadați de armata franceză în frunte cu Napoleon. Francezii au ajuns la Moscova, dar s-au văzut nevoiți să se aprovizioneze de la mare distanță. În prag de iarnă, soldații francezi, linihiți de foame, au trebuit să se retragă.

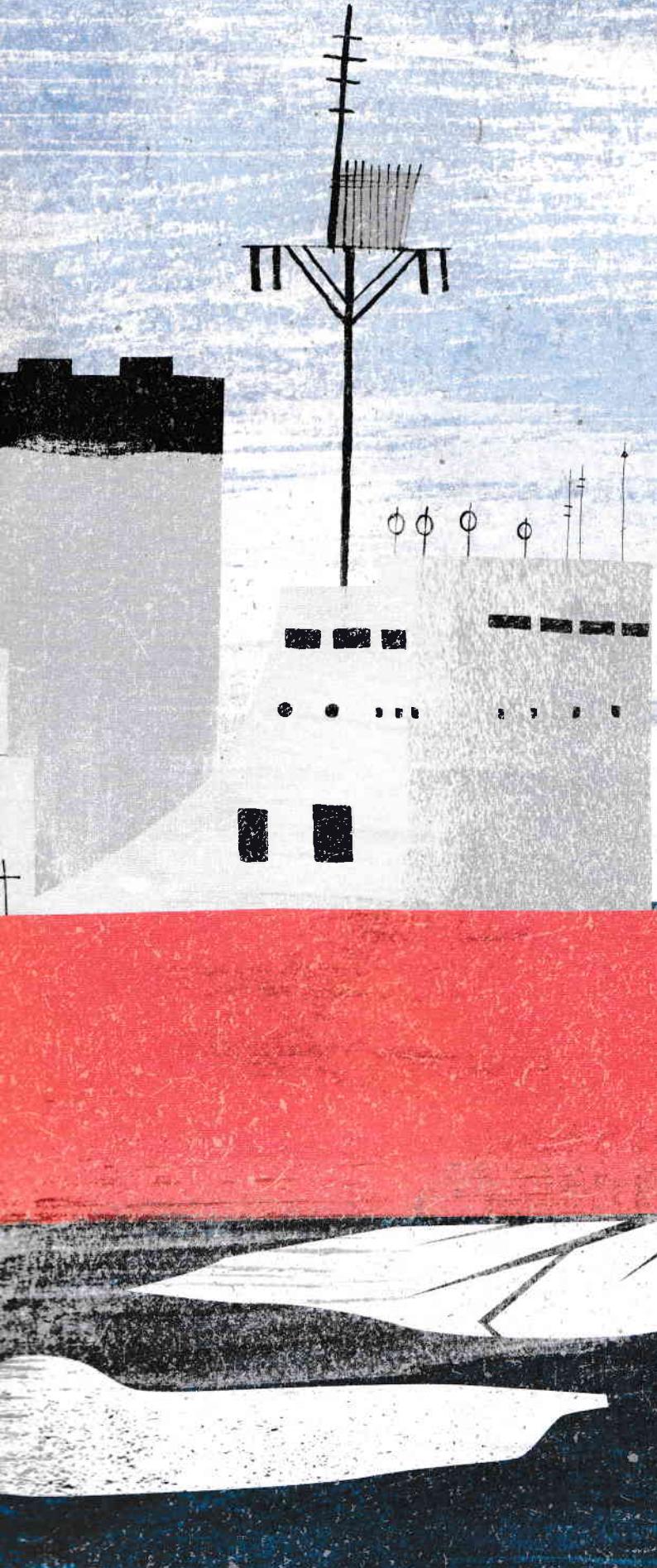

12 După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial în 1945, Uniunea Sovietică a continuat să-și extindă influența, ocupând și transformând în state-satelit mai multe țări din Europa Centrală și de Est. Se întindea de la Oceanul Pacific până la râul Bug și din Arctică până în Asia Centrală, la granița cu Afganistanul. A fost una dintre cele mai puternice țări ale lumii. Spre sfârșitul secolului XX, Uniunea Sovietică s-a destramat și republicile din componența ei au devenit state independente. Astfel, Rusia (astăzi, Federația Rusă) a pierdut teritorii din vest și sud-vest, inclusiv munți care s-o apere. Întrucât țara a fost atacată de atâtea ori dinspre Câmpia Nord-Europeană, liderii ruși sunt încă preocupați de apărarea graniței vestice. și aici, ca și în trecut, probabil că și-ar dori ca acolo să existe munți.

AMENINȚAREA GHETII

De-a lungul coastei de nord a Rusiei, apa din unele porturi îngheăță des iarna, blocând navele. Vladivostok, cel mai mare port rusesc cu ieșire la Oceanul Pacific, poate să rămână blocat din cauza apelor înghețate câteva luni pe an. Traficul maritim este însă foarte important: ca să fie o putere globală, Rusia are nevoie ca flota ei să se deplaseze în voie. În plus, ieșirea la mare are avantaje comerciale: este mult mai ieftin să transporti mărfuri pe apă decât pe uscat sau cu avionul. Din acest motiv, Rusia mereu a vrut să dețină un port în sud, unde apele nu îngheăță, ca să-și asigure ieșirea la ocean pe tot parcursul anului.

Mulți ani, Rusia și-a tinut o parte din flotă la Sevastopol în peninsula ucraineană Crimeea. Sevastopol este un oraș portuar cu ieșire la Marea Neagră, unde apa nu îngheță niciodată și de unde navele pot trece în Marea Mediterană și de acolo în Oceanul Atlantic. Aranjamentul a funcționat cât timp nu au existat tensiuni prea mari între Ucraina și Rusia. Dar, în 2014, Ucraina a vrut să semneze acorduri cu Uniunea Europeană, motiv pentru care relațiile cu Rusia au devenit mai tensionate. Cu ajutorul flotei care era deja în Sevastopol, Rusia a ocupat Crimeea, unde are singurul port cu ieșire la apele calde ale Mării Negre.

BOGAȚIILE RUSIEI

Rusia are unele avantaje geografice: este bogată în resurse naturale, de pildă în petrol și gaze. Chiar dacă viața în Siberia și Orientalul Îndepărtat al țării e dificilă, aceste regiuni sunt o adevărată comoară, căci conțin majoritatea zăcămintelor rusești de petrol și gaze. Rusia este un mare producător de gaze naturale, fiind pe locul al doilea în lume, după SUA. Cu o imensă rețea de conducte, Rusia asigură mai bine de un sfert din necesarul de petrol și gaze al Europei, ceea ce îi aduce bogătie și putere.

RĂZBOIUL RECE

După cel de-al Doilea Război Mondial, Rusia (pe atunci Uniunea Sovietică) ținea sub control aproape întreaga Europă de Est, fiind o mare putere. Singurul ei rival adevărat erau SUA. Adoptase un nou sistem politic numit comunism, respins de multe alte țări, și opoziția aceasta a dus la Războiul Rece dintre SUA și Europa de Vest, pe de o parte, și Uniunea Sovietică, pe de altă parte. Cele două tabere s-au dușmănit și s-au temut mereu de un atac, deși până la urmă între ele nu a izbucnit niciun război propriu-zis.

După destrămarea Uniunii Sovietice, în 1991, țările est-europene s-au îndepărtat de Rusia. Multe au avut să suferă de pe urma regimurilor sovietice și acum voiau să aibă relații mai strânse cu Occidentul. Astăzi, Rusia se teme în continuare că foștii dușmani să ar putea apropiu de granițele ei. Una dintre metodele prin care continuă să-și influențeze vecinii este să le vândă petrol și gaze naturale la prețuri scăzute.

Tările mai apropiate geografic de Rusia tend să depindă într-o mai mare măsură de petrolul și gazele naturale rusești. Rusia se poate folosi de acest lucru ca să se impună în fața lor, fiind că statele care au relații bune cu ea importă energie la prețuri mai mici. De exemplu, Finlanda plătește un tarif mai mic decât țările baltice (Estonia, Letonia și Lituanian).

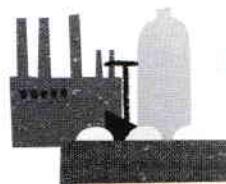
În general, țările care depind de Rusia pentru a-și asigura necesarul de energie au grija să nu-și strice relațiile cu ea, astfel riscă să le fie întreruptă aprovizionarea cu petrol și cu gazul rusesc, iar Germania importă aproximativ jumătate din necesarul său de gaze naturale din Rusia.

GAZELE NATURALE LICHIDE

Statele Unite produc o mare cantitate de gaze naturale, care ar putea fi utile Europei. Dacă țările europene ar importa gaze din SUA, nu ar mai trebui să se bazeze atât de mult pe cele din Rusia. Numai că, înainte de a fi transportate, gazele trebuie transformate în GNL (gaze naturale lichefiate).

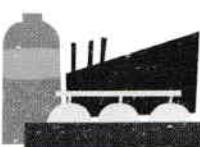
RUSIA

1 Gazele sunt lichefiate într-o fabrică GNL.

2 GNL sunt transportate peste Oceanul Atlantic.

3 Când ajung în Europa, GNL sunt aduse din nou în stare gazoasă, în porturi special amenajate.

4 Gazele sunt trimise prin conducte la beneficiari.

Pentru a oferi Europei o sursă alternativă de energie, pe continent se construiesc mai multe porturi și conducte GNL, de exemplu în Polonia și Lituania. Astfel, tehnologia ne poate ajuta să depășim neajunsurile geografice.

Deși multe s-au schimbat de-a lungul timpului – forme de guvernare, granițe și tehnologii –, unele lucruri importante rămân la fel. Chiar dacă este bogată în resurse, Rusia se confruntă cu aceleași dificultăți geografice ca și pe vremea lui Ivan cel Groaznic: unele porturi îngheță în iarna, iar pe Câmpia Nord-Europeană nu există bariere naturale care să o protejeze de posibile atacuri.